

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
2. ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
5. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนแรงจูงใจในการปฏิบัติงานล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กรทั้งสิ้น หากพนักงานในองค์กรมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่องค์กรก็จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตรงข้ามหากพนักงานไม่มีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน งานที่รับผิดชอบก็คงไม่สามารถสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ความต้องการที่จะปฏิบัติงานเต็มความสามารถล้วนแต่ต้องมีหลาย ๆ ด้านมาประกอบรวมกันหรือที่เรียกว่า แรงจูงใจซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาและสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยซึ่งแนวคิดในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับแรงจูงใจประกอบด้วยหลายแนวคิด ดังนี้

1. ความหมายของแรงจูงใจ

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้มากมายตามความสนใจและทัศนะของแต่ละท่าน ดังนี้

ชูศักดิ์ ศรีสูงเนิน (2540 : 10) ให้ความเห็นว่าแรงจูงใจ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าแล้วทำให้เกิดพลังที่แสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อม กันก็ได้

พินัส หันนาคินท์ (2542 : 130 – 131) แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บังคับบัญชาใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเต็มใจที่ทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มาตรการเหล่านี้ อาจจะเป็นการกระตุ้นเป็นรายบุคคล กลุ่มหรือจัดระบบขององค์กร ให้มีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดความต้องการในส่วนของผู้ปฏิบัติงานที่จะใช้พลังงานความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย หรือด้านความคิดริเริ่มของตนเองที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กร

นักจิตวิทยาได้แบ่งแรงจูงใจเป็น 2 ประเภท (คาร์ณี พานทาง และสุรเสกข์ พงษ์หาญยุทธ. 2546 : 2)

1. การจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการที่จะทำบางสิ่งบางอย่างด้วยจิตใจของตนเอง ที่รักการแสวงหา การจูงใจประเภทนี้ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติ ความต้องการจูงใจ ประเภทนี้นับว่ามีคุณค่าต่อการทำงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารไม่ต้องหากลวิธีชักจูงให้พนักงานเกิดการจูงใจในการทำงาน

2. การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับ การกระตุ้นจากภายนอกให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง อันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ เป้าหมายหรือการคาดหวังของบุคคล เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การชมเชย การติเตือน การประกวด การให้รางวัล การลงโทษ และการแข่งขัน เป็นต้น

เสนาะ ตีเยาว์ (2543 : 208) ให้ความหมายแรงจูงใจไว้ว่า แรงจูงใจในความหมายหนึ่งคือ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในงานขององค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยมีเงื่อนไขว่า การทุ่มเทนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนคนนั้น การระบุว่าให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายก็เพราะว่าการจูงใจเป็นเรื่องของการทำงานในองค์กร แต่ในอีกความหมายหนึ่งการจูงใจเป็นพลังที่กระตุ้นพฤติกรรม กำหนดทิศทางของพฤติกรรมและมีลักษณะเป็นความมุ่งมั่นอย่างไม่ลดละไปยังเป้าหมายหรือสิ่งจูงใจนั้น ดังนั้นการจูงใจจึงประกอบด้วย ความต้องการ (Needs) พลัง (Force) ความพยายาม (Effort) และเป้าหมาย (Goal)

วีรนาถ มานะกิจ (2543 : 60) ได้ให้ความหมายว่าแรงจูงใจ หมายถึง สถานการณ์ภายในซึ่งกระตุ้นและก่อให้เกิดความกระตือรือร้นหรือการเคลื่อนไหว อันนำไปสู่พฤติกรรมที่บรรลุเป้าหมาย

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ (2543 : 56) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่ชักจูงใจให้เราทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นความดี หรือความชั่ว

อุบลรัตน์ เพ็งสถิต (2543 : 171) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจหมายถึง สภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นในร่างกาย ภาวะดังกล่าวอาจจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544 : 254) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจคือภาวะหรือองค์ประกอบที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อไปสู่จุดหมายที่ตนเองต้องการหรือผู้กระทำชักจูงกำหนด

วิไลวรรณ ศรีสงคราม (2547 : 2) แรงจูงใจ (Motivation) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ “Movere” มีความหมายว่า เคลื่อนที่ (To move) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แรงจูงใจมีความเกี่ยวข้องกับ พลังงาน ทิศทาง ที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และการดำรงไว้ ซึ่งอธิบายได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่บุคคลมีแรงจูงใจ บุคคลจะมีพลังมากพอที่จะนำตนเองไปสู่เป้าหมายอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนและมีการดำรงไว้ ให้กิจกรรมนั้นยังคงอยู่ต่อไป

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2548 : 216-217) การจูงใจ คือ กระบวนการตัดสินใจของบุคคลที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอันมีที่มาจากกระบวนการเรียนรู้จากภายในตนเอง หรือจากสภาพแวดล้อมภายนอก

จากความหมายและความสำคัญ ที่นักวิชาการได้ให้ไว้ว่าแรงจูงใจ หมายถึง บังคับหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นหรือชักนำบุคคลให้แสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ โดยจะมีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “แรงจูงใจ” หมายถึง การที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าแล้วทำให้เกิดพลังที่แสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ของตนเองหรือบังคับต่าง ๆ ที่เป็นพลังและตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ และแรงจูงใจในการทำงานคือพลังหรือแรงผลักดันทั้งภายในตัวบุคคลหรืออินทรีย์ซึ่งกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของตน นั่นคือความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการ แรงขับ และรางวัลอันเป็นสิ่งล่อใจ รวมทั้งเป็นแรงกระตุ้นที่จะทำให้บุคคลรักษาพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ แต่บุคคลจะเลือกแสดงเพื่อตอบสนองที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป พฤติกรรมที่เลือกแสดงนี้จะเป็นผลมาจากลักษณะของบุคคล บรรยากาศ และสภาวะแวดล้อมขององค์การ

2. ความสำคัญของแรงจูงใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2547 : 47 – 49) การแบ่งความสำคัญของการจูงใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ความสำคัญต่อองค์กร การจูงใจเป็นเรื่องของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีประโยชน์ต่อองค์กร โดยส่วนรวม เพราะสามารถช่วยสนองความต้องการขององค์กรด้านพฤติกรรมมนุษย์ได้ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 ช่วยให้องค์กร ได้คนดีมีความสามารถมาร่วมทำงานด้วยและรักษาคนดี ๆ เหล่านั้นไว้ในองค์กรต่อไปนาน ๆ ปัญหาสำคัญที่องค์กรจำนวนมากประสบอยู่ คือ ไม่สามารถจะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ตามที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุสำคัญมาจากการที่องค์กรเหล่านั้นไม่สามารถหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับงานเข้ามาทำงานให้กับองค์กร การจูงใจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการเหล่านั้นเข้ามาทำงานร่วมกับองค์กร และอยู่กับองค์กรเป็นเวลานาน ๆ หรือตลอดไปได้

2.1.2 ทำให้้องค์กรมั่นใจว่าบุคลากรขององค์กรจะทำงานตามที่ถูกจ้างไว้อย่างเต็มกำลังความสามารถจริงอยู่แม้ว่าการเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานในองค์กรจะกระทำกันอย่างพิถีพิถัน มีการพิจารณาผู้สมัครอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่ามีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้กับองค์กรจะทุ่มเทความพยายามให้กับองค์กรอย่างเต็มที่นอกจากนี้องค์กรก็มีข้อจำกัดหลายประการในอันที่จะใช้งานบุคลากร ได้อย่างเต็มที่ ข้อจำกัดเหล่านั้น ล้วนแต่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กรซึ่งอยู่นอกเหนือความควบคุมขององค์กรทั้งสิ้น เช่น สหภาพแรงงาน กฎหมาย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทัศนการณ์แวดล้อมในปัจจุบันบีบบังคับให้องค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจต้องต่อสู้กับคู่แข่งกันอยู่ตลอดเวลา องค์กรต้องพยายามหาวิธีทางใหม่ ๆ ที่จะนำความพยายามและความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่มาใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การจูงใจจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้องค์กรทำให้บุคลากรทุ่มเทกำลังความสามารถที่มีอยู่ให้กับองค์กรอย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจได้

2.1.3 ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานในทางริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ขององค์กร ความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสิ่งแวดล้อมองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีทำให้องค์กรต้องประสบปัญหาที่แปลกและใหม่อยู่เสมอความสามารถในการทำงานแบบดั้งเดิมมีลักษณะซ้ำซากจำเจ ไม่อาจช่วยให้องค์กรแก้ปัญหา ดังกล่าวและไม่อาจช่วยให้การดำเนินการประสบความสำเร็จได้ ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กรทุกองค์กร องค์กรทุกองค์กรจึงต้องพยายามส่งเสริมบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น วิธีการจูงใจย่อมเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการทำงานในลักษณะที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ๆ ได้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.2 ความสำคัญต่อผู้บริหาร การจูงใจนอกจากมีความสำคัญต่อองค์กรแล้วยังมีความสำคัญต่อผู้บริหาร ในแง่ของประโยชน์ที่ผู้บริหารได้รับอีกหลายประการที่สำคัญ ๆ ได้แก่

2.2.1 ช่วยให้การมอบอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการมอบอำนาจหน้าที่จะพบว่ามิอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปสรรคอันเกิดจากทัศนคติของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ยินยอมรับมอบอำนาจหน้าที่ เช่น คิดว่าตนไม่มีความสามารถ ไม่ต้องการความรับผิดชอบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอันเกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชาไม่ยินยอมมอบอำนาจหน้าที่อีกด้วย วิธีการจูงใจจะช่วยให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความยินดีต่อการมอบอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร

2.2.2 ช่วยลดหรือขจัดปัญหาข้อขัดแย้งในการบริหารงาน เพราะการจูงใจจะช่วยให้การใช้อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้บริหารสามารถมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาจึงลดน้อยลงจนอาจหมดสิ้นไปในที่สุด

2.2.3 ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จด้านการสั่งการ การจูงใจช่วยให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การสั่งการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสั่งการหรือการอำนาจการเป็นหน้าที่ทางการบริหารที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับพฤติกรรมมนุษย์ การจูงใจซึ่งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ในการปฏิบัติงาน ได้จึงเอื้ออำนวยต่อผู้บริหาร ในการสร้างความสำเร็จโดยอาศัยความพยายามของผู้อื่น ได้อย่างดีด้วย

2.3 ความสำคัญต่อบุคลากร นอกจากการจูงใจจะมีความสำคัญต่อผู้บริหารแล้ว ประโยชน์ที่มีต่อบุคลากรขององค์กรก็นับว่ามีความสำคัญด้วย ได้แก่

2.3.1 ช่วยให้อุบัติการณ์ทำงานโดยสามารถสนองวัตถุประสงค์ขององค์กรและวัตถุประสงค์หรือความต้องการของตนเองได้พร้อม ๆ กัน จึงให้อุบัติการณ์ปรับตัวเองให้เข้ากับองค์กรได้สะดวกขึ้น

2.3.2 ได้รับความยุติธรรมขององค์กรและฝ่ายบริหาร เมื่อฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของการจูงใจที่มีต่อองค์กร โดยส่วนร่วมและต่อตนเองแล้ว ย่อมมีนโยบายด้านการจูงใจเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการทุ่มเทความพยายามและความสามารถในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้

2.3.3 มีขวัญในการทำงาน บุคลากรที่ได้รับการจูงใจหรือมีแรงจูงใจโดยทั่วไป มักจะเห็นว่าจะงานที่ทำเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนต้องการได้ และช่วยให้ตระหนักในคุณค่าของตนเองได้ เนื่องจากได้รับความสนใจและการปฏิบัติจากฝ่ายบริหาร

ในฐานะที่เป็นปัจจัยสิ่งมีชีวิตจิตใจไม่ใช่วัตถุ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรืออยากหลีกเลี่ยงงาน

ความสำคัญของแรงจูงใจที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรสามารถพัฒนา งานและผลงานให้ดีขึ้น หรืออย่างน้อยให้คงสภาพเดิมไว้ ด้วยการบำรุงรักษาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มี ประสิทธิภาพในการผลิตให้อยู่กับองค์กรต่อไป และในขณะเดียวกันกฎพยายามทำให้ผู้ที่มี ประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ เต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการทำงานให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ ต่อองค์กร

3. ความเป็นมาของแรงจูงใจในการทำงาน

พวงเพชร วัชรอยู่ (2537 : 30-31) ให้ความเห็นว่าการใช้แรงจูงใจในการทำงาน คือ การกระทำที่มีส่วนช่วยให้เกิดความเต็มใจในการทำงาน เกิดความพอใจและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ดีที่สุดและให้ประสบความสำเร็จเป็นประการสุดท้าย โดยมีความเป็นมาดังนี้

ก่อนสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม คือ ก่อนปี ค.ศ. 1760 (ก่อน พ.ศ. 2303) นั้น การประกอบธุรกิจเกิดขึ้นในรูปของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรือเป็นอุตสาหกรรมครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างคนงานกับนายจ้างจึงเป็นแบบนายจ้างอุปถัมภ์คนงาน ซึ่งคนทำงานจะสำนึก ในบุญคุณของนายจ้างเป็นส่วนใหญ่ วิธีการของแรงจูงใจที่นายจ้างนำมาใช้เป็นส่วนมาก คือการทำให้รู้สึกกลัวการลงโทษ ซึ่งอาจเป็นทางวัตถุ (งดใช้สินจ้าง) ทางการเงิน (ตัดเงินเดือนหรือเงินค่าจ้าง) หรือทางสังคม (ขาดการยกโทษ) จึงทำให้ความพยายามทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม ความสามารถ เพื่อให้เป็นที่พอใจของนายจ้างตลอดไป

ภายหลังที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้วมีการขยายของเขตการทำงานในหน่วยงาน กว้างขวางขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างคนทำงานกับนายจ้างจึงเปลี่ยนไป กลายเป็นความเห็นห่างกัน มากขึ้น เป้าหมายของการทำงานจะมุ่งไปสู่การผลิตที่มีปริมาณมาก ฉะนั้นระบบการทำงานที่เปรียบ มนุษย์ว่าเป็นเสมือนเครื่องจักรจึงเกิดขึ้น ใครผลิตได้มากย่อมได้รับผลตอบแทนมาก หรืออีกนัย หนึ่งถ้าใครต้องการผลตอบแทนมากต้องบังคับตัวเองให้ทำงานที่ได้ผลผลิตมากนั่นเอง แรงจูงใจ ที่ใช้ในสภาพอย่างนี้ ก็คือการเสนอผลตอบแทนจำนวนมากแก่คนงาน อันก่อให้เกิดระบบ แข่งขันและยึดคติตัวใครตัวมัน

ต่อมาได้มีผู้รู้หลายท่านลงความเห็นว่า ระบบการแข่งขันนั้น ก่อให้เกิดปัญหาหลาย อย่างทั้งปัญหาด้านมนุษยธรรม การหยุดงาน ผลงาน ผลผลิตที่มีปริมาณมากแต่ด้อยคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของงานและการลงทุนทำให้เกิดการค้นพบต่อมาว่า หากว่ามุ่งแต่ด้านการผลิตเพียงอย่างเดียวแล้ว เสถียรภาพหรือความเป็นปึกแผ่นของหน่วยงานจะ

เกิดขึ้นไม่ได้ ฉะนั้นต้องคำนึงถึงภาวะจิตใจหลายอย่าง เป็นต้นว่าขวัญกำลังใจ ความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของผู้ร่วมงานทุกคนด้วย จึงจะทำให้กิจกรรมในหน่วยงานดำเนินไปด้วยดีและประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง แรงจูงใจที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเห็นในสถานะนี้จึงอยู่ที่การพยายามหาวิธีการต่าง ๆ นอกเหนือจากการทำให้รู้สึกกลัวการลงโทษ หรือการเสนอค่าตอบแทนมาใช้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งไปสู่การทำให้คนงานเกิดความรู้สึกพอใจและมีความรู้สึกมีส่วนร่วมกิจกรรม นั้นๆ อันเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดความศรัทธาหรือความเต็มใจ ที่จะทำงานอย่างมุ่งมั่นแท้จริงได้

จากการพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า นอกเหนือจากความ ต้องการทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรทางวัตถุแล้ว ทุกหน่วยงานยังต้องการทรัพยากรด้าน กำลังคน เพื่อมาดำเนินงานให้ลุล่วงไป นอกจากนี้คนที่หน่วยงานต้องการนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้ พวงเพชร วัชรอยู่ (2537 : 31-32)

1. คนในหน่วยงานต้องได้รับการชักจูงให้คนอยู่ในหน่วยงานตลอดไปไม่ใช่เพียงมาร่วมบ้างเท่านั้น
2. คนในหน่วยงานต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมายว่าจ้างมาและต้องทำงานนั้นเป็นที่ไว้วางใจด้วย
3. การทำงานของคนในหน่วยงานนั้น นอกเหนือไปจากความไว้วางใจแล้ว ควรมีการริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักปรับหรือเปลี่ยนสิ่งใหม่ ๆ ด้วย

ดังนั้นปัญหาเรื่องการใช้แรงจูงใจในกรณีนี้คือ ทำอย่างไรจึงจะกระตุ้นให้คนมีทั้งการให้ความร่วมมืออย่างดีและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มรการทำงานไปพร้อมกัน

สืบเนื่องมาจากความคิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าแรงจูงใจ ซึ่งถือว่าแรงจูงใจนั้นคือ สภาวะการณ์ที่ซับซ้อนที่มีผลต่อหรือมีผลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมหลาย ๆ อย่างซึ่งเมื่อนำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณาแล้ว จะทำให้เข้าใจได้ว่าทำไมคนจึงมีพฤติกรรมในการทำงานเช่นนั้น ดังนั้นการเข้าใจแรงจูงใจจึงมาจากความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบของผู้นำ ระบบเงินเดือน และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออก ความพอใจ ความศรัทธาของคน ดังนั้นประสิทธิภาพของหน่วยงานคือความสามารถในการจัดการให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ให้ได้

ด้วยเหตุผลหลายประการในข้างต้นนี้คือ สิ่งที่หน่วยงานนำมาสร้างเป็นจุดหมายของการใช้แรงจูงใจในหน่วยงาน และเหตุที่การใช้แรงจูงใจในหน่วยงานเป็นที่แพร่หลายและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เพราะการเข้าใจพฤติกรรมการทำงานของคนเท่านั้น ไม่เป็นการเพียงพอ ยังคงต้องเข้าใจถึงความสลับซับซ้อนของหน่วยงานไปพร้อมกันอีกด้วย

4. แนวโน้มปัจจุบันของแรงจูงใจในการทำงาน

พวงเพชร วัชรอยู่ (2537 : 33-34) อธิบายว่าแรงจูงใจในการทำงานนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการ 3 ประการ เป็นส่วนใหญ่ คือ

4.1 ความต้องการความสำเร็จ คือ ความต้องการความสำเร็จเกี่ยวกับตนเอง มองเห็นมาตรฐานของความเป็นเยี่ยม ตั้งเป้าหมายในการทำงานไว้สูง แต่เป็นเป้าหมายที่เป็นจริง มีการวางแผนการทำงานล่วงหน้า ต้องการตอบกลับของการกระทำในทันทีและอย่างชัดเจนและมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำเสมอ

4.2 ความต้องการความผู้พัน คือ ความต้องการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นส่วนตัว และการสนรั้งมิตรภาพจากผู้อื่น ชอบคนอื่นและต้องการให้คนอื่นชอบตน ต้องการการยอมรับและต้องการให้อภัยแสวงหาความสัมพันธ์อันอบอุ่นและมิตรภาพในหน่วยงาน ไม่สนใจแผนงานล่วงหน้าของหน่วยงาน แต่ชอบงานที่สามารถอยู่กับคนอื่นได้ และช่วยคนอื่นได้

4.3 ความต้องการอำนาจ คือ ความต้องการบังคับให้ผู้อื่น ได้ปฏิบัติตาม มักจะแสวงหาตำแหน่งที่มีอำนาจสามารถสั่งคนอื่นได้

ในความต้องการทั้ง 3 ชนิดนี้ ความต้องการความสำเร็จ เป็นความต้องการที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อการทำงานมากที่สุด นักจิตวิทยาที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในหน่วยงานในปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นความสำคัญเฉพาะความต้องการความสำเร็จเพียงอย่างเดียว David C. Mc Clelland กล่าวว่า ได้ศึกษาแรงกระตุ้นของคนเรื่องที่ศึกษาคือ (The Need to Achieve) ซึ่งเป็นความต้องการทำสิ่ง ๆ หนึ่งให้ดีกว่าที่เคยทำมาก่อน จากการศึกษาค้นคว้าก็เป็นที่ปรากฏชัดว่า ความต้องการความสำเร็จเป็นคุณแง่สำคัญอันหนึ่งที่น่าไปสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจ เพราะคนที่ชอบทำอะไรให้ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานและสร้างความเจริญให้กับหน่วยงาน อันเป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาเศรษฐกิจนั่นเอง มักจะทำอะไรด้วยมือตนเอง จึงทำให้ผู้ที่เข้าใจถึงวิธีการในการกระทำดีขึ้นได้อย่างแจ่มแจ้ง บุคคลพวกนี้จึงไม่ต้องพึ่งพาการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ไม่ต้องให้คนอื่นคอยบอกว่า สิ่งที่เขาทำนั้นดีเพียงใดแต่เกิดจากสำนึกของเขาเองว่าควรมุ่งที่จะปรับปรุงการกระทำแค่ไหน

5. ลักษณะของงานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน

งานที่ทุกคนทำอยู่นั้น ไม่ใช่จะเป็นงานที่กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำเสมอไป งานบางอย่างอาจเป็นงานที่น่าเบื่อ ซ้ำซากจาง จึงมีผู้ทำการศึกษาว่างานลักษณะใดบ้างที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ผลปรากฏว่า งานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานนั้น มีลักษณะดังนี้ (พวงเพชร วัชรอยู่. 2537 : 28)

- 5.1 งานที่มีโอกาสติดต่อกับสัมพันธ์กับคนอื่น
- 5.2 งานที่มีโอกาสใช้การตัดสินใจและสติปัญญา
- 5.3 งานที่มีโอกาสที่จะทำงานให้ได้ดี เป็นที่น่าสนใจของคนอื่น
- 5.4 งานที่มีโอกาสจะใช้ความชำนาญที่มีอยู่
- 5.5 งานที่มีโอกาสปลอดจากการควบคุมเพื่อผู้ทำงานจะได้มีความเป็นอิสระและสามารถใช้ความคิดริเริ่มที่มีอยู่ได้
- 5.6 งานที่มีโอกาสในการเตรียมการเป็นงานที่มีความก้าวหน้าจึงมีเทคนิคของผู้บริหารที่จะจัดงานให้มีลักษณะดังกล่าวขึ้นในหน่วยงาน เพื่อให้เป็นสิ่งจูงใจคนงานให้ลงมือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6. พฤติกรรมการจูงใจที่หน่วยงานต้องการ

หน่วยงานทุกแห่งตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แรงจูงใจในการทำงานเป็นอย่างมาก ที่หน่วยงานคาดหวังและต้องการจากคนงานในรูปของพฤติกรรมที่มีแรงจูงใจนั้น มีดังต่อไปนี้ (พวงเพชร วัชรอยู่, 2537 : 35-36)

6.1 มีคนตีเข้ามาสมัครงานในหน่วยงานและยึดงานที่ทำอยู่นานเท่านั้น โดยไม่ย้ายไปอยู่หน่วยงานอื่น สถิติการผลงาน การลาออกจากงานนั้น นับเป็นความบกพร่องของฝ่ายบริหารในหน่วยงานที่เดียว เพราะภายใต้ระบบการบริหารนั้น การหยุดงานอาจเนื่อง มาจาก สาเหตุทางใจ แทนสาเหตุทางกายก็ได้ ดังนั้นการที่มีคนงานมาสมัครทำงานและทำอยู่นาน จึงเป็นพฤติกรรมการจูงใจอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน

6.2 การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพผลของคนงาน แม้ว่าหน่วยงานจะไม่ได้ระบุหรือชี้แจงรายละเอียดของหน้าที่การงานนั้น ๆ ไว้ทั้งหมด คนงานก็สามารถดำเนินการได้โดยถ้าพึงให้บรรลุปเป้าหมาย

6.3 การให้ความร่วมมือต่อหน่วยงาน ตลอดจนความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้ บรรลุปเป้าหมายของหน่วยงาน รวมทั้งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีต่อหน่วยงาน ล้วนเป็นพฤติกรรมที่มีจากการจูงใจของบุคคลที่หน่วยงานต้องการมาก

6.4 ความพึงพอใจในงานที่ทำซึ่งแสดงออก โดยการตั้งใจและเต็มใจที่จะทำงานจนสุดความสามารถ ทั้งยังมีการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถและทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เป็นพฤติกรรมจูงใจของบุคคลที่หน่วยงานต้องการมาก

6.5 ความรู้สึกผูกพันต่อหน่วยงาน ตลอดจนทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานเป็นพฤติกรรมการจูงใจที่หน่วยงานต้องการจากคนงานด้วยเช่นกัน

6.6 ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน คอยป้องกันความเสียหายที่เกิดกับหน่วยงาน ไม่ทำให้มโนภาพของหน่วยงานเสียไปก็เป็นพฤติกรรมการจงใจอีกอย่างหนึ่งที่หน่วยงานต้องการจากคนงาน

นอกจากนี้พฤติกรรมการจงใจ อาจมีการแสดงออกมาในรูปของ

1. ความสนใจในความสำเร็จของงานที่ทำ มากกว่าจะสนใจรางวัลหรือความสำเร็จ
2. การทำงานด้วยความตั้งใจ พิถีพิถัน ไม่ใช่เพื่อความสนุก หรือพินันชนันต่อ
3. ความคิดที่มีต่อการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอ แทบจะเป็นลักษณะประจำตัว

ส่วนพฤติกรรมการจงใจที่บุคคลคาดหวังและต้องการจากหน่วยงานนั้น มีดังนี้

- 1.1 การได้มีส่วนร่วมมรกรรมกรวินิจนัยสังการมากขึ้น
- 1.2 การมีอิทธิพลหรืองานในความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น
- 1.3 ความเสมอภาคในอำนาจ หวังให้หน่วยงานปฏิบัติอย่างถูกต้องและยุติธรรม

ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหน่วยงาน

อนึ่งหากหน่วยงานสามารถสร้างพฤติกรรมทั้ง 3 ประการดังกล่าวให้เกิดขึ้น ก็จะเป็นการจงใจให้คนงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. กระบวนการแรงจูงใจที่อาจนำมาใช้ในหน่วยงาน

กระบวนการแรงจูงใจที่อาจนำมาใช้ในหน่วยงานนั้น มีดังนี้ (นพพงษ์ บุญจิตราคุล. 2527 : 119 -121 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ ตั้งวงษ์เจริญ, 2539 : 21 - 22)

7.1 ระเบียบวินัย ที่หน่วยงานกำหนดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เข้ามาสังกัดในหน่วยงานงานทุกคนรู้สึกสบายใจที่ต่างอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน

7.2 การตอบแทนแบบเงื่อนไขเป็นรายหมู่ วิธีการนี้คือการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิก ในหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนพอใจ ภูมิใจว่า หน่วยงานคอยดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของบุคคลในหน่วยงานพอควร

7.3 การตอบแทนแบบมีเงื่อนไขเป็นรายบุคคล หน่วยงานให้รางวัลตอบแทนแก่บุคคลที่ทำงานดีเด่นให้กับหน่วยงาน เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษ เป็นการกระตุ้นให้บุคคลได้แสดงความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

7.4 การเปิดโอกาสให้บุคคลแสดงความสามารถที่มีอยู่ตามความพอใจของเขาซึ่งความพอใจนี้อาจแบ่งเป็น

7.4.1 ความพอใจเฉพาะอย่าง ไม่ปรารถนาอย่างอื่นยิ่งไปกว่านี้ แม้จะเสนอรางวัลที่ดีกว่าก็ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

7.4.2 ความพอใจที่ทำทุกอย่างเพื่อหน่วยงานที่สังกัดอยู่

7.5 การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เลือกกลุ่มทำงานด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อเขาได้ทำงานร่วมกับคนที่ชอบพอแล้ว จะเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ทำงานได้ดีหรือดีกว่ามาตรฐานที่วางไว้ ปัญหาการขาดงานจะไม่มี

8. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน

ธนวัฒน์ ตั้งวงษ์เจริญ (2541 : 22) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ปัจจัยที่คนอยากทำงานมีอยู่ 7 ประการ ดังนี้

8.1 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับวัตถุ ประกอบด้วย เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น

8.2 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับโอกาส เช่น โอกาสเกี่ยวกับความมีชื่อเสียง ความเด่น ความมีอำนาจ ความมีอิทธิพลและการได้รับตำแหน่งที่ดี

8.3 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพวัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือ การได้รับบริการ ซึ่งอาจจะได้โดยไม่รู้ตัวก็ได้

8.4 ความสามารถของหน่วยงานที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคล โดยเปิดโอกาสให้เข้าแสดงอุดมคติได้โดยเสรี เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในฝีมือ ตลอดจนโอกาสที่หน่วยงานจะ让她ได้มีสวัสดิการต่าง ๆ แก่ตัวเขาเองและครอบครัว

8.5 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่เป็น ไปตามปกติและทัศนคติ ทั้งในแง่ของสถาบัน ผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติ

8.6 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การมีสัมพันธ์อันดีกับบุคคล ภายในหน่วยงาน ความผู้พันรักับสถาบัน และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถาบัน

8.7 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับความปลอดภัยทางสังคม ความมั่นคงในงาน และมีหลัก ประกันความมั่นคง การกินดีอยู่ดี

องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจมีอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. ระดับอาชีพ หากอาชีพนั้นอยู่ในสถานะสูงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ก็จะเป็นสิ่งนำพอใจของผู้ประกอบอาชีพนั้น

2. สถานะทางสังคม สภาพการทำงานต่าง ๆ ต้องอยู่ในสภาพที่ดี เหมาะแก่สภาพของผู้ปฏิบัติงาน การได้รับตำแหน่งที่ดี หรือการได้รับการยกย่องจากผู้ร่วมงานที่จะเกิดความพอใจในงานนั้น

3. อายุ ผู้ที่มีอายุมากจะมีความพึงพอใจในงานน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อย โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี สิ่งจูงใจที่เป็นเงิน ได้แก่ รายได้ประจำและรายได้พิเศษ

4. คุณภาพของการปกครองบังคับบัญชา ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างหัวหน้าและ
 คณะคนงาน การเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของคนงาน ซึ่งมีผลต่อความพอใจในงาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

การศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคนในองค์กรนั้น ได้มีทฤษฎีและ
 แนวคิดหลายท่าน ได้ให้ไว้เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ (Motive) เนื่องจากพฤติกรรมต่าง ๆ ของ
 มนุษย์เราเกิดมาจากแรงจูงใจจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง นับตั้งแต่ทฤษฎีลำดับขั้น
 ความต้องการของ Maslow ได้กล่าวถึง ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากลำดับต่ำสุด ไปยัง
 ระดับสูงสุด ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer กล่าวว่า หากความต้องการยังไม่ ได้รับการ
 ตอบสนอง ความต้องการจะถอยกลับไปยังความต้องการขั้นต่ำกว่า ทฤษฎีความต้องการของ
 McClelland กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการแตกต่างกัน และเป็นสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ทฤษฎีการจูงใจ
 ของ McGregor ซึ่งกล่าวถึงทฤษฎี X และทฤษฎี Y แต่จากการศึกษาครั้งนี้ได้นำทฤษฎีสองปัจจัย
 ของ Frederick Herzberg มาสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล

เฮิร์ซเบิร์ก บาร์นาค และซินเดอร์แมน (Herzberg, Mausner and Snyderman. 1959 :
 113-115) ได้คิดค้นทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญซึ่งทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factors Theory) เพื่อต้องการ
 ศึกษาว่าคนเราต้องการอะไรจากงาน คำตอบที่ค้นพบคือ ความต้องการความสุขจากการทำงาน และ
 องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสุขจากการทำงาน มีอยู่ 2 องค์ ประกอบ คือ

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivational factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงาน โดยตรง เป็นปัจจัยที่ทำให้
 ผู้ปฏิบัติงานชอบและรักงาน ทำให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่ง
 ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ คือ

1.1 ความสำเร็จของงาน (Achievement) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของ
 ผู้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและตนเอง โดยสามารถหาวิธี
 แก้ปัญหาและป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จในการทำงาน เกิดความรู้สึกรู้สึกพอใจ
 และปลื้มใจในความสำเร็จของงานนั้น

1.2 การยอมรับนับถือ (Recognition) เป็นการยกย่องชมเชย แสดงความยินดีการให้
 คำกำลังใจ การได้รับความไว้วางใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงความเชื่อถือนับถือใน
 ความสามารถ เมื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จทั้งจากผู้บังคับบัญชาผู้ขอคำปรึกษา หรือ
 จากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

1.3 ลักษณะของงาน (Work Itself) เป็นงานที่สนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่ม
 สร้างสรรค์ ทำทนายให้ลงมือทำ หรือเป็นงานที่สามารถทำได้โดยลำพัง

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บังคับบัญชาได้ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (Advancement) เป็นการได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือตำแหน่งสูงขึ้น รวมทั้งโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่คงไว้ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล ให้มีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลในองค์การแล้วจะเกิดการไม่ชอบงานขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอยู่ 5 ประการ คือ

2.1 นโยบายและการบริหาร (Policy Administration) มีสาระครอบคลุมถึงความไม่มีประสิทธิภาพขององค์กร การทำงานซ้อนกัน การแก่งแย่งอำนาจซึ่งกันและกันซึ่งส่งผลต่อขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในองค์การ

2.2 การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) เป็นความสามารถของผู้บังคับบัญชา ในการให้คำแนะนำทางวิชาการ หรือทางเทคนิคในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตามหน้าที่และความรับผิดชอบ ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations) เป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาและระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกัน ในการติดต่อไม่ว่าจะเป็นกริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันมีความ เข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเป็นองค์ประกอบที่เกิดควบคู่กับการปกครองบังคับบัญชาเสมอ เพราะหากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถเข้าถึงผู้บังคับบัญชาหรือ ไม่สามารถทำงานกับเพื่อนร่วมงานได้แล้ว ก็จะมีความรู้สึก ไม่พึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ

2.4 สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Conditions) เป็นสภาพของการทำงานทั่วไปเกี่ยวกับหน้าที่การงาน เช่น ความสะดวกสบายในการทำงาน ทำเลที่ตั้งของสถานที่ทำงานในการคมนาคมหรือปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ เป็นต้น ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยป้องกันมิให้บุคคลเกิดความไม่พอใจในการทำงาน อันเป็นผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานนั่นเอง

2.5 เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary and Fringe Benefit) เป็นปัจจัย ค้ำจุนอย่างหนึ่ง ป้องกันมิให้คนเกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้เฮิร์ซเชเบอร์ก ได้พูดถึงเรื่องตัวจูงใจ ซึ่งมีผลต่อความพอใจในงานที่ทำ และหากพอใจก็จะมีแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติงาน ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าข้อมูลที่ได้

อาจมองแต่ความพอใจและความไม่พอใจ โดยมองข้ามไปว่าพวกที่ทำงานอาจจะทำงานไม่ได้ผล หรือคนงานอาจพอใจในงานส่วนใหญ่

การที่จะนำทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริเบอร์ก ไปประยุกต์ใช้นั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งสองควบคู่กันไปด้วย ในแง่ของผู้บริหารที่จะนำปัจจัยทั้งสองไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีปัจจัยค่าจูน (Hygiene Factors) เพียงพอ และเหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจ หรือขจัดความไม่พอใจของผู้ปฏิบัติงานที่อาจมีให้หมดไป และจะต้องดำเนินการจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความพึงพอใจ โดยใช้ปัจจัยที่ใ้จูงใจ (Motivators Factor) ในลักษณะต่าง ๆ

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นศึกษาได้นำ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริเบอร์ก บาร์นาคและซินเดอร์แมน ทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญชื่อทฤษฎี 2 ปัจจัย มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวได้กล่าวถึงปัจจัยที่ใ้จูงใจและปัจจัยค่าจูนที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล โดยครอบคลุมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้ง 10 ด้าน และได้รับการนิยามยกย่องว่าเป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปประยุกต์ในองค์การต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523 : 4) ได้นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบให้หน่วยงานปกครองระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยตรง การบริหารงานของท้องถิ่นมี การจัดเป็นองค์กรประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

รอปสัน (Robson. 1953 : 574 ; อ้างถึงใน อรทัย รัตนิมล. 2545 : 25-30) ได้นิยามว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยงานการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ โดยมีหลักการสำคัญของการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ดังนี้

1. ต้องให้องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจนั้น มีการเลือกตั้ง (Election) เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของท้องถิ่น

2. ต้องให้มีองค์กรในการบริหารหรือปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้น โดยมีสภาพเป็นนิติบุคคลเพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอิสระหรือสิทธิในการปกครองตนเอง (Autonomy) เช่น การกำหนดนโยบาย การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล

4. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องมีอำนาจในการดำเนินการตราข้อบัญญัติเพื่อการดำเนินงานและควบคุม ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบัญญัตินั้น ๆ ได้พอสมควร

5. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้โดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปตามการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพื่อจะดำเนินการในหน้าที่ของตนด้วยดีมีประสิทธิภาพ

6. ภายในการปกครองท้องถิ่น จะต้องต้องมีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการมีอำนาจในการจัดหาตัวบุคคลเข้ามาดำเนินการในการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

7. องค์กร จะต้องต้องมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายในอาณาเขต (Territory) ที่กำหนดขึ้น โดยรัฐบาลกลาง

ประหยัด หงส์ทองคำ (2539 : 40) ให้ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินงานต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น โดยอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ อันเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองด้วยตนเอง มรการเลือกตั้งเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระและมีสิทธิในการปกครองตนเอง โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและนโยบายของรัฐ ในอาณาเขตที่กำหนด และนอกจากนั้นยังมีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา และการตราข้อบัญญัติเพื่อการดำเนินการรวมถึงการจัดเก็บรายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจอิสระมีการเลือกตั้งผู้ที่จะเข้ามาบริหารท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติแต่งตั้ง มีสภาพเป็นนิติบุคคล ดำเนินการตามกฎหมาย โดยมีโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนสามารถรองรับการกระจายอำนาจสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 หลักการของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ตำบลที่ได้รับการจัดตั้งให้มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์คือมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีรายได้ รายจ่ายของตนเอง สามารถดำเนินกิจการส่วนตำบลได้อย่างอิสระ องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และประสบปัญหาหลายอย่าง จึงถูกยกเลิกตาม ประกาศ ณ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 และให้จัดระเบียบการบริหารในตำบลมีรูปแบบเดียวเรียกว่า “สภาตำบล” โดยวิธีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำได้ 2 วิธีคือ เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นควรจัดตั้งขึ้น และราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของตำบลร้องขอ โดยความเห็นชอบของสภาจังหวัด

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล แยกเป็นสภาตำบลและคณะกรรมการตำบล ซึ่งสภาตำบลประกอบด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลเป็นสมาชิก โดยตำแหน่ง และสมาชิกโดยการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี ส่วนคณะกรรมการตำบลประกอบด้วยกำนันเป็นประธาน แพทย์ประจำตำบลและผู้ใหญ่บ้านทุกคนเป็นกรรมการ ครูใหญ่ในตำบลหรือผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 5 คน เป็นกรรมการ โดยได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอ

ต่อมาโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงมาเรื่อยๆ จนกระทั่งใน พ.ศ. 253 รัฐบาลภายใต้การนำของนายควน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี สมัยนั้น ได้แถลงนโยบายดังกล่าวต่อรัฐสภา ซึ่งกำหนดไว้ว่าจะกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับเพิ่มบทบาทและอำนาจการตัดสินใจ ให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ทั้งอำนาจในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบบประชาธิปไตย นโยบายการกระจาย อำนาจดังกล่าว ทำให้มีการปรับปรุงฐานะของสภาตำบล โดยมรการจัดระเบียบการปกครองตำบลออกเป็น 2 รูปแบบ คือ สภา

ตำบลที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

1. โครงสร้างของสภาตำบลนิติบุคคล พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ตำบลตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องถิ่น ในส่วนที่มีพื้นที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมีสภาตำบลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในตำบล โดยให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล คณะกรรมการสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสมาชิก โดยเลือกตั้งมาจากราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี ให้กำนันเป็นประธานสภาตำบล โดยตำแหน่ง นอกจากนี้ กำหนดให้สภาตำบลคัดเลือกข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นหรือบุคคลอื่นเป็นเลขานุการสภาตำบลอีก 1 คน

2. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล สภาตำบลที่สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้น จะต้องมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ โดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ในตำบล แพทย์ประจำตำบล สมาชิก โดยเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเลือกคณะบุคคลขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยกำนัน (ประธานคณะกรรมการบริหาร 4 ปีแรกของการบังคับใช้กฎหมาย) ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งไม่เกิน 4 ปี คนนอกจากนี้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภาคนหนึ่งรองประธานสภาคนหนึ่งและเลขานุการอีกหนึ่ง บุคคลเหล่านี้จะต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในคราวเดียวกัน

ปัจจุบันได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นการปรับปรุงฐานะของสภาตำบลและการบริหารของสภาตำบลให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้ได้มากขึ้นรวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบล ที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดตามกฎหมายขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โครงสร้างประกอบด้วย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและนายก องค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลืออีกได้ไม่เกิน 2 คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้อีก 1 คน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากรายกรในแต่ละหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน (ยกเว้นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ 1 หมู่บ้านจะมีสมาชิกได้จำนวน 6 คน หรือมีพื้นที่ 2 หมู่บ้านจะมีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน) และสมาชิกจะเลือกประธานสภา สภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน

2. โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ระบุว่า โครงสร้างอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันเกิดจากการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วน คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาตรา 58 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่น และการแบ่งส่วนต่างๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล และกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับภารกิจ โดยได้แบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วนคือ สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าสำนักงาน ส่วนการคลัง มีหัวหน้าส่วนการคลัง หรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และส่วนโยธา มีหัวหน้าส่วนโยธา หรือนายช่างโยธา

3. การแบ่งลำดับชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

การแบ่งลำดับชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งตามรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แบบเก่า แบ่งเป็น 5 ลำดับชั้น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 1 มีรายได้เกิน 20 ล้านบาท องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 2 มีรายได้ 12-20 ล้านบาท องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 3 มีรายได้ 6-12 ล้านบาท องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 4 มีรายได้ 3-6 ล้านบาท องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 5 มีรายได้ต่ำกว่า 3 ล้านบาท

3.2 แบบใหม่ แบ่งลำดับชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 3 ขนาด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก เดิมคือองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 4 และ 5 มีรายได้ต่ำกว่า 6 ล้าน องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เดิมคือองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 มีรายได้ 6 ล้านบาทขึ้นไป และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ เดิมคือองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 1 มีรายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง โกวิท พงงาม (2546 : 174-175) กล่าวถึงหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปได้ว่า สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อ บัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ควบคุมการบริหารงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล ตามกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบลรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ รายงานผลการปฏิบัติ และรายจ่ายเงิน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

แผนพัฒนาตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ปี 2554 – 2556 (2554 : 5-12) สำหรับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาขอนำเสนอแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ขนาดที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลนาฏ

ตำบลนาฏอยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 77 กิโลเมตร และอยู่ห่างที่ว่าการอำเภอ ยางสีสุราชทางทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร มีพื้นที่ 34 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ดินทราย มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ต.หนองกุ้ง อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม
ทิศใต้	ติดกับ ต.แวงคง อ.ยางสีสุราช จ.มหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดกับ ต.ยางสีสุราช อ.ยางสีสุราช จ.มหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดกับ ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์

2. การแบ่งเขตการปกครอง

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

2.1 บ้านนาฏ	หมู่ที่ 1
2.2 บ้านเหล่าหมากคำ	หมู่ที่ 2
2.3 บ้านสะเดาหวาน	หมู่ที่ 3
2.4 บ้านนาเลิง	หมู่ที่ 4
2.5 บ้านหนองบัวชุม	หมู่ที่ 5
2.6 บ้านป่าจิก	หมู่ที่ 6
2.7 บ้านสว่าง	หมู่ที่ 7
2.8 บ้านศาลา	หมู่ที่ 8
2.9 บ้านโนนสวรรค์	หมู่ที่ 9
2.10 บ้านป่าโพธิ์	หมู่ที่ 10
2.11 บ้านป่าแดง	หมู่ที่ 11
2.12 บ้านเหล่าหมากคำ	หมู่ที่ 12
2.13 บ้านสะเดาหวาน	หมู่ที่ 13
2.14 บ้านโนนทองพัฒนา	หมู่ที่ 14
2.15 บ้านเหล่าเม็ก	หมู่ที่ 15
2.16 บ้านโนนสวน	หมู่ที่ 16
2.17 บ้านหนองบัว	หมู่ที่ 17

3. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและที่ราบลุ่มสลับกันไป ไม่มีภูเขาและแร่ธาตุ สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินเค็มเป็นบางส่วน มีป่าเนินที่สาธารณะ มีหนองน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและใช้ทำการขุดลอกหนองน้ำเพิ่มขึ้น

4. ประชากร จำนวน 1,475 ครัวเรือน

มีประชากร ทั้งสิ้น 6,319 คน แยกเป็น

ชาย 3,184 คน

หญิง 3,135 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย 185.85 คน / ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในเขตตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
บ้านนาภู	303	301	604	158
บ้านเหล่าหมากคำ	234	231	465	107
บ้านสะเดาหวาน	260	271	531	122
บ้านนาเลิง	85	87	172	44
บ้านหนองบัวชุม	158	144	302	76
บ้านป่าจิก	142	139	281	64
บ้านสว่าง	135	156	291	55
บ้านศาลา	212	181	393	88
บ้านโนนสวรรค์	105	96	201	43
บ้านป่าโพธิ์	285	286	571	121
บ้านป่าแดง	115	94	209	39
บ้านเหล่าหมากคำ	270	274	544	139
บ้านสะเดาหวาน	262	273	535	128
บ้านโนนทองพัฒนา	200	194	394	82
บ้านเหล่าเม็ก	133	120	253	74

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
บ้านโนนสวน	108	99	207	46
บ้านหนองบัว	177	189	366	89
รวม	3,184	3,135	6,319	1,475

ที่มา : สำนักทะเบียนราษฎรอำเภอ (2554 : ไม่มีเลขหน้า)

4. ข้อมูลด้านการศึกษา

4.1 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 แห่ง คือ

4.1.1 โรงเรียนบ้านเหล่าหมากคำ

4.1.2 โรงเรียนบ้านนาภู

4.1.3 โรงเรียนบ้านศาลา

4.2 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มี 1 แห่ง คือ

4.2.1 โรงเรียนนาภูพิทยาคม

5. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีอาชีพเสริมภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เช่น กลุ่มเจียรไนพลอย กลุ่มทำทองเหลือง กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทอผ้าไหม อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ ทอผ้าไหม ทำผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง เจียรไนพลอย รับจ้าง เป็นต้น

6. ข้อมูลด้านสาธารณสุข

มีสถานอนามัยประจำตำบล จำนวน 2 แห่ง คือ

6.1 สถานอนามัยบ้านเหล่าหมากคำ ตั้งอยู่ที่บ้านเหล่าหมากคำ หมู่ที่ 12

6.2 สถานอนามัยบ้านป่าโพธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านป่าโพธิ์ หมู่ที่ 10

7. ข้อมูลด้านการศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีนับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม
เล็กน้อยมีวัดทั้งสิ้น 7 แห่ง คือ

- 7.1 วัดบ้านเหล่าหมากคำ
- 7.2 วัดบ้านสว่าง
- 7.3 วัดบ้านนาภู
- 7.4 วัดบ้านหนองบัวชุม
- 7.5 วัดบ้านสะเดาหวาน
- 7.6 วัดบ้านนาเลิง
- 7.7 วัดบ้านศาลา

8. ข้อมูลด้านการศาสนา

8.1 การโทรคมนาคม

โทรศัพท์สาธารณะ 17 แห่ง

8.2 การไฟฟ้า

มีไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้าน 17 หมู่บ้าน

9. แหล่งน้ำ

9.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย

ลำน้ำ ลำห้วย 14 สาย

บึง หนอง สระน้ำ 11 แห่ง

9.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย

ฝาย 1 แห่ง

บ่อโยก 30 แห่ง

บ่อน้ำตื้น 2 แห่ง

10. วิสัยทัศน์ (vision)

ตำบลน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง การคมนาคมสะดวก

11. พันธกิจ

11.1 จัดให้มีการบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคม

11.2 จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

11.3 จัดให้มีและรักษาความสะอาด ทางระบายน้ำ ถนน ทางน้ำ ทางเดิน
ที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

11.4 บำรุงรักษาและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน

11.5 คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

11.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

12. ศักยภาพในตำบล

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวนบุคลากร จำนวน 35 คน

ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 12 คน

ตำแหน่งในส่วนการคลัง จำนวน 6 คน

ตำแหน่งในส่วนโยธา จำนวน 9 คน

ตำแหน่งในส่วนการศึกษา จำนวน 8 คน

ระดับการศึกษาของบุคลากร

ปริญญาโท จำนวน 3 คน

ปริญญาตรี จำนวน 20 คน

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 3 คน

มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9 คน

13. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 35 คน

พนักงานส่วนตำบล จำนวน 16 คน

ลูกจ้างประจำ จำนวน 3 คน

พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 9 คน

พนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 7 คน

14. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2553 รวมทั้งสิ้น 18,947,040.28 บาท

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 10,994,147.28 บาท

เงินอุดหนุนจากรัฐบาล 7,952,893.00 บาท

15. นโยบายการบริหารงานด้านบุคลากร

เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ องค์กรการบริหารส่วนตำบล มีนโยบายจัดสวัสดิการตามความเหมาะสมกับพนักงาน การเข้ารับการประเมินเพื่อรับผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่า จันทบุรี ในเรื่องของการศึกษาแรงจูงใจในองค์กรหลายชิ้น ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและคัดเลือกงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ธนธิดา ดิษยบุตร (2541 : 111-112) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ พบว่าปัจจัยทุกปัจจัยมีความสำคัญต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือทั้งสิ้นซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มืออยู่กับหน่วยงานตลอดไป นอกจากนี้ปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ก็มีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยงานต้องหาแนวทางเพื่อใช้ในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งบุคลากรและหน่วยงาน มิใช่เพียงแต่เฉพาะเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารเรือ กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรืออยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับที่ใช้ได้แล้วแต่หน่วยงานยังคงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงแนวทางและเสริมสร้างให้ระดับแรงจูงใจยิ่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะระดับแรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า สภาพการณ์แรงจูงใจของบุคลากรเป็นเช่นไร ดังนั้น การเสริมสร้างสิ่งจูงใจในการทำงานให้มากขึ้น มีส่วนช่วยทำให้ระดับแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นตามไปด้วย

ปภพ วรรณพิณ (2541 : 50-55) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความพึงพอใจและเปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเกษตรอำเภอชะเชิงเทรา จังหวัดชะเชิงเทรา พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและการเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ลักษณะของงาน การปกครองบังคับบัญชา และความสัมพันธ์ กับ ผู้ร่วมงาน มีความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก สำหรับด้านการได้รับ

ความสำเร็จ ความรับผิดชอบ สภาพการทำงาน นโยบายการบริหาร การยอมรับนับถือเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล และความก้าวหน้า ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

สุมาลี กุลพิมพ์ไทย (2542 : 60-66) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดตรัง พบว่าความพึงพอใจของครูอาจารย์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ในจังหวัดตรังโดยส่วนรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ ยกเว้นองค์ประกอบความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล ในจังหวัดตรัง ตามตัวแปร เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร โอพารธรรมรัตน์ (2545 : 42) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน : ศึกษากรณี บริษัท อติณพ จำกัด ผลการศึกษา พบว่า ระดับแรงจูงใจในการทำงานในด้านสภาพแวดล้อม ด้านผลตอบแทนในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในการทำงานของพนักงานบริษัท อติณพ จำกัด มีในระดับค่อนข้างมาก โดยแรงจูงใจในการทำงานอันดับที่ 1 และ อันดับที่ 2 คือ แรงจูงใจในด้านเงินเดือนและผลตอบแทนในการทำงาน แรงจูงใจใน อันดับที่ 3 คือ แรงจูงใจด้านเพื่อนร่วมงาน ส่วนลำดับของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานอันดับที่ 1 คือ ปัญหาอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน อันดับที่ 2 คือ ภาระงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและปัญหาอุปสรรค อันดับที่ 3 คือ สถานที่ตั้งของบริษัท/ระยะทางในการเดินทางมาทำงาน ผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อพบว่า อายุงานและผลตอบแทนในการทำงานไม่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตำแหน่งงานมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบริษัท อติณพ จำกัด ควรเพิ่มแรงจูงใจในด้านตำแหน่งงาน โดยมีการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในงาน และในด้านภาวะผู้นำไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้พนักงานมีความสามารถที่จะทำงานให้บริษัทอย่างเต็มประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจและเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้อุตสาหกรรมแข่งขันกับบริษัทอื่นได้ในทุก ๆ ด้าน

ปิยะนุช นรินทร์ (2546 : 50-51) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) พบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.70 และเพศชาย ร้อยละ 43.30 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 42.30 มีระดับเงินเดือน 10,001 – 15,000 บาท (ร้อยละ 26) พนักงานส่วนใหญ่มีระดับแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้าน

ผลงานและการประเมินผล ด้านความสำเร็จในชีวิต ด้านการยกย่อง ด้านสังคมและด้านสวัสดิการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสังคม ด้านสวัสดิการ และด้านความสำเร็จในชีวิต

วิเชียร ศรีพฤกษ์ (2546 : 47) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสังกัด องค์การโทรศัพท์จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพการสมรสที่อยู่อาศัย คุณวุฒิและเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยในการปฏิบัติงานของพนักงานและพนักงานที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และการทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจต่างกันยกเว้นกลุ่มอายุ ที่พบว่าพนักงานที่อยู่ในกลุ่มอายุที่ต่างกัน และพนักงานส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูง ด้านความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะและขอบเขตงาน ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์สูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

คาราพร วงศ์ไทยเจริญ (2549 : 51-52) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการชุมชน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนของเทศบาลตำบลแหลมฉบัง โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทางด้านสังคมทางด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง และทางด้านความสำเร็จในชีวิต ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจทางด้านต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ ทางด้านสังคม เป็นลำดับที่ 1 ทางด้านความสำเร็จในชีวิต เป็นลำดับที่ 2 ทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นลำดับที่ 3 ทาง ด้านกายภาพ เป็นลำดับที่ 4 และทางด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นลำดับที่ 5 ซึ่งผลที่ออกมานั้นมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน และจากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจของประชาชนในการเข้ามาเป็นกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบังนั้น พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง มีความแตกต่างกันตามอายุที่แตกต่างกัน และรายได้เฉลี่ยแตกต่างกัน

นิพนธ์ พรหมจารี (2550 : 47) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ ไร่พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีแรงจูงใจสูงสุดคือด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านที่มีแรงจูงใจต่ำที่สุดคือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับลูกและพบว่าส่วนใหญ่ได้แก่นักการเมืองกล่าวว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ ไม่มีการประสานงาน ไม่มีการทำงานเป็นทีม

อรรถพล สีหนาง (2550 : 51) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า โดยภาพรวมแรงจูงใจอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีคะแนนสูงสุดตามลำดับคือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ความสำเร็จของงาน

และความรับผิดชอบ ด้านที่มีค่าคะแนนต่ำสุดคือเงินเดือนและประโยชน์เกื้อกูล ความแตกต่างส่วนบุคคลด้านการศึกษา ตำแหน่งประสบการณ์ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายได้ที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาที่พบพนักงานขาดความรู้ความสามารถในการทำงาน การบริหารยังขาดคุณธรรมและจริยธรรม ขาดความสามัคคีในการทำงาน

วิวัฒน์ ศรีธรรมมา (2551 : 115) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พนักงานส่วนตำบลมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และตำแหน่ง พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลที่มีเพศและตำแหน่งงานแตกต่างกัน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกแรงจูงใจตามระดับการศึกษา พบว่าพนักงานส่วนตำบลมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ละมุล บุตรา (2552 : 61) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า พนักงานส่วนตำบลมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่าระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก คือแรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจ คือด้านความสำเร็จของงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านสถานะอาชีพ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวและด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านเงินเดือน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผู้ปฏิบัติจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูงขึ้นหากผู้บริหารมีวิธีการบริหารงานบุคลากร ที่มีคุณภาพในการเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงสุด กล่าวคือ บุคลากรของหน่วยงานถือเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีค่าสูงสุด ที่จะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการได้รับการตอบสนองความต้องการตามลำดับขั้นและวิธีเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การบังคับบัญชา ทั่วยงาน การบริหารงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความเจริญก้าวหน้า ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รายได้ สวัสดิการ ผลประโยชน์ตอบแทน การได้รับการยอมรับนับถือ สภาพแวดล้อมในการ

ทำงาน เงินเดือน การได้รับการเลื่อนตำแหน่ง การนิเทศงาน ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน
และนโยบายการบริหาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY